

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА ЯК ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ МЕТИ ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ ТА ЕРГОТЕРАПЕВТІВ

INDUSTRIAL PRACTICE AS A MEANS OF ACHIEVING THE GOAL OF FORMATION OF SELF-EDUCATIONAL COMPETENCE OF FUTURE PHYSICAL THERAPISTS AND ERGOTHERAPISTS

Сучасні реабілітаційні установи потребують конкурентоспроможного, професійно мобільного, відповідального фахівця, який здатний адекватно оцінювати себе як професіонала, готового до постійного професійного розвитку. У статті акцентується увага на тому, що на сучасному етапі розвитку системи підготовки фахівців ключовою ланкою є процес формування самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів із фізичної терапії й ерготерапії, яка пов'язана зі здатністю особистості здійснювати самоосвітню діяльність для вдосконалення теоретичних знань і практичних навичок із метою гнучкого реагування на стрімкі зміни в сучасному інформаційному суспільстві та здатністю до самостійного розв'язання завдань професійного спрямування у сфері фізичної реабілітації для підвищення власного рівня конкурентоспроможності на ринку праці. Самоосвітня компетентність формується на основі набуття досвіду самостійних спроб і досягнень у самоосвітній діяльності, вироблення власної індивідуальної системи навчання, переходу від копіювання зразків самоосвіти до вироблення її власної моделі, включення самоосвіти у спосіб життя студента. Тому досягненню мети формування самоосвітньої компетентності майбутніх фізичних терапевтів і ерготерапевтів сприяє й проходження ними виробничих практик. Уважаємо доцільною й ефективною організацію практики в декілька етапів. Перший етап починається з настановної конференції, під час якої здобувачі вищої освіти отримують програми та методичні рекомендації. Упродовж наступних тижнів практикант здійснює навчально-методичну та навчально-дослідну діяльність, виконує роботу асистента фізичного терапевта, ерготерапевта, готує звітну документацію. Третій етап організації клінічної практики включає підсумкову конференцію, під час якої здобувачі вищої освіти звітують про виконану роботу. У статті представлено індивідуальні завдання, що мають виконати майбутні бакалаври з фізичної терапії та ерготерапії під час виробничої практики.

Ключові слова: самоосвітня компетентність, майбутні бакалаври, фізична терапія

та ерготерапія, професійна підготовка, виробнича практика.

Modern rehabilitation institutions need a competitive, professionally mobile, responsible specialist who is able to adequately evaluate himself as a professional, ready for continuous professional development. The article focuses on the fact that at the present stage of development of the system of training specialists, the key element is the process of formation of self-educational competence of future bachelors in physical therapy and ergotherapy, which is associated with the ability of the individual to perform self-educational activities to improve theoretical knowledge and practice of theoretical knowledge and practice flexible response to the rapid changes in the modern information society and the ability to independently solve the problems of professional orientation in the field of physical rehabilitation actions to increase their own level of competitiveness in the labor market. Self-education competence is formed on the basis of gaining experience of independent attempts and achievements in self-educational activity, development of one's own individual system of education, transition from copying of samples of self-education to development of one's own model, inclusion of self-education in student's lifestyle. Therefore, the achievement of the goal of forming the self-educational competence of future physical therapists and ergotherapists is facilitated by the passage of their industrial practices. We consider it expedient and effective to organize the practice in several stages. The first phase begins with an introductory conference during which higher education students receive programs and guidelines. During the following weeks, the trainee performs teaching and research activities, performs the work of an assistant physical therapist, ergotherapist, prepares accounting documentation. The third stage of clinical practice organization includes a final conference during which higher education applicants report on their work. The article presents individual tasks that future bachelors in physical therapy and ergotherapy during industrial practice should fulfill.

Key words: self-education competence, future bachelors, physical therapy and ergotherapy, vocational training, practice.

УДК 374:37.013

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-19-2-16>

Середа Л.В.,

аспірант кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Серед основних соціально-економічних векторів розвитку вищої освіти, що визначені положеннями Закону України «Про вищу освіту», Указу Президента України «Про заходи щодо розвитку освіти в Україні», Національної стратегії розвитку освіти в Україні до 2021 р., іншими державними освітніми документами, виокремлено стратегічну

мету: створити належні умови для забезпечення країни якісними фахівцями шляхом задоволення потреб особистості, суспільства і держави в освітніх послугах із підготовки фахівців з орієнтиром на формування творчої, духовно багатой особистості. Сьогодні пріоритети роботодавців схиляються до випускника, який уже з перших днів роботи за фахом здатний компетентно, ефективно і відпо-

відально виконувати складні виробничі завдання, готового до постійного професійного зростання, соціальної і професійної мобільності.

Саме розвиток в особистості життєво важливих компетентностей може дати людині можливості орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, швидкоплинному розвиткові ринку праці. Нині особливої актуальності набуває реформування галузі фізичної терапії, ерготерапії, зокрема у зв'язку з багатогранністю завдань медичної реабілітації постраждалих в АТО. Сучасні реабілітаційні установи потребують конкурентоспроможного, професійно мобільного, відповідального фахівця, який здатний активно та творчо будувати свої відносини з людьми, адекватно оцінювати себе як професіонала, готового до постійного професійного розвитку. У зв'язку із цим змінюються вимоги суспільства до професійної підготовки майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів, формування в них ціннісного ставлення до професійної діяльності, усвідомлення відповідності професійного вибору індивідуальним якостям та здібностям, формування їхньої самоосвітньої компетентності як чинника соціальної конкурентоспроможності, що дозволяє здобути якісну освіту, оволодіти професією, досягти необхідної кваліфікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемою формування самоосвітньої компетентності цікавилися Н. Бухлова, М. Кузьміна, Н. Кубракова, П. Осипов, Н. Половнікова, В. Скарнар та ін. Важливі для дослідження праці науковців, у яких розкрито проблеми професійної підготовки фахівців із фізичної терапії, ерготерапії (Т. Бойчук, Т. Бугеря, Ю. Лянной, Л. Сущенко й ін.), здоров'язбереження (О. Міхеєнко, Н. Рідей, О. Томенко та ін.), теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців із фізичного виховання та спорту (Ю. Бойчук, Ю. Бондаренко, О. Шукатка й ін.).

Встановлено, що високий рівень розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів із фізичної терапії, ерготерапії характеризується сформованою потребою студентів у самоосвітній діяльності; прагненням оволодіти новими знаннями, уміннями та навичками; умінням самостійного визначення мети під час пошуку необхідної навчальної інформації; плануванням дій щодо виконання практичних завдань і вирішення їх найбільш раціональним способом; умінням «навчатись упродовж життя».

Однак поза увагою вчених залишилися вкрай важливі наукові аспекти формування самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів із фізичної терапії та ерготерапії у процесі виробничої практики.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Поняття «розвиток самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів із

фізичної терапії, ерготерапії» розуміємо як стимулювання самоосвітньої діяльності, керування самостійною та самоосвітньою роботою, відстеження динаміки розвитку, а також допомогу у створенні та здійсненні програми самоосвіти та самореалізації майбутніх бакалаврів із фізичної терапії, ерготерапії. Оскільки основною метою самоосвіти є постійне поглиблення теоретичних знань, практичних умінь і особистісних навичок, у рамках нашого дослідження необхідно розглянути шляхи формування та розвитку самоосвітньої компетентності.

Самоосвітня компетентність формується на основі набуття досвіду самостійних спроб і досягнень у самоосвітній діяльності, вироблення власної індивідуальної системи навчання, переходу від копіювання зразків самоосвіти до вироблення її власної моделі, включення самоосвіти у спосіб життя студента [2; 5]. Тому досягненню мети формування самоосвітньої компетентності майбутніх фізичних терапевтів і ерготерапевтів сприяє й проходження ними виробничих практик.

Отже, проблемою дослідження є визначення особливостей виробничої практики майбутніх фахівців із фізичної терапії, ерготерапії як засобу набуття ними самоосвітньої компетентності.

Мета статті – розглянути особливості формування самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів із фізичної терапії й ерготерапії у процесі виробничої практики.

Виклад основного матеріалу. Загальною метою практичної підготовки є оволодіння майбутніми фізичними терапевтами й ерготерапевтами сучасними методами, технологіями і формами організації процесу фізичної терапії (реабілітації), формування вмінь і набуття практичних навичок самостійного виконання завдань професійної діяльності [1; 6].

У контексті основних завдань практики студенти вивчають досвід організації і проведення фізкультурно-оздоровчої діяльності під час реалізації цілісного процесу фізичної реабілітації в умовах лікувально-оздоровчого закладу; ознайомлюються з матеріально-технічною базою проведення фізкультурно-оздоровчих тренувань; узагальнюють і практично втілюють знання особливостей застосування фізкультурно-оздоровчих технологій в умовах лікувально-оздоровчого закладу в межах планування, організації та реалізації реабілітаційної роботи; засвоюють правила оформлення медичної документації відповідного спрямування; визначають особливості матеріально-технічного забезпечення фізкультурно-оздоровчої діяльності в лікувальних, спеціальних і освітніх закладах; застосовують знання методів і технологій фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах конкретного лікувального, оздоровчого або освітнього закладу; розширюють знання методів діагностики фізичного стану пацієнтів; практично реалізують принципи

лікарсько-педагогічного контролю у процесі застосування фізкультурно-оздоровчих технологій [3].

У процесі практики студенти навчаються самостійно визначати рухові та функціональні порушення, створювати програми фізичної реабілітації із застосуванням фізкультурно-оздоровчих технологій, реалізовувати самостійно розроблені програми фізичної реабілітації, оцінювати ефективність реалізованої програми за її результатами; органічно вводити сучасні фізкультурно-оздоровчі технології у структуру заняття ЛФК; визначати параметри фізичного навантаження під час застосування фізкультурно-оздоровчих технологій; використовувати різні форми і засоби фізкультурно-оздоровчих технологій для лікування різних захворювань; індивідуально адаптувати фізкультурно-оздоровчі технології до можливостей і запитів пацієнта з метою корекції порушень, профілактики захворювань; складати конспекти занять із лікувальної фізкультури; застосовувати принципи комплектування груп для проведення фізкультурно-оздоровчих занять, проводити лікарсько-педагогічні спостереження; максимально використовувати мотиваційний потенціал фізкультурно-оздоровчих технологій [3].

Повноцінно реалізувати потенціал навчальних і виробничих практик щодо формування готовності майбутніх бакалаврів із фізичної терапії та ерготерапії до самоосвіти допомагають такі індивідуальні завдання для студентів [1; 3; 6]:

- скласти перелік обладнання, наявного на базі практики, запропонувати можливі варіанти реалізації фізкультурно-оздоровчих технологій із його використанням;

- розробити комплекси занять різного цільового призначення з використанням фізкультурно-оздоровчих технологій (відповідно до характеру захворювання, віку, індивідуальних особливостей пацієнтів тощо);

- скласти план проведення лікарсько-педагогічних спостережень за станом здоров'я і самопочуттям пацієнтів (клієнтів) у процесі фізкультурно-оздоровчого заняття;

- зробити аналітичний огляд надбань практичного досвіду фахівців із фізичної терапії (реабілітації) лікувально-оздоровчого закладу, у якому відбувається практика, щодо застосування сучасних фізкультурно-оздоровчих технологій у реабілітаційному процесі;

- запропонувати шляхи оптимізації процесу фізкультурно-оздоровчих тренувань відповідно до сучасних можливостей фізкультурно-оздоровчих технологій;

- визначити шляхи інформування і просвіти клієнтів щодо корекційно-реабілітаційного потенціалу фізкультурно-оздоровчих технологій, забезпечення мотивації зусиль пацієнта у процесі фізкультурно-оздоровчих тренувань.

Уважаємо доцільною й ефективною організацію практики в декілька етапів [1; 3; 6]. Перший етап починається з настановної конференції, яка проводиться в перший день або напередодні практики, під час якої здобувачі вищої освіти отримують програми та методичні рекомендації з питань організації та змісту практичної діяльності. У процесі клінічної практики майбутні фахівці поглиблюють теоретичні знання з питань особливостей проведення фізичної терапії й ерготерапії в разі певної патології; використовують різноманіття засобів, форм і методів фізичної реабілітації з урахуванням ускладнень, що супроводжують захворювання, віку, статі та функціонального стану хворого; використовують функціональні тести й авторські методики реабілітації, що застосовуються в лікувально-профілактичних установах.

Упродовж першого тижня другого етапу практикант: отримує настанови в університеті та на базі практики, знайомиться з роботою лікувально-профілактичного або реабілітаційно-оздоровчого закладу, документацією із практики; складає індивідуальний план роботи, оформлює необхідні документи із практики; з'ясовує наявність і відповідність засобів реабілітації; отримує інструктаж із техніки безпеки під час проведення занять, функціональних проб із використанням тренажерів, апаратів, приладів. Упродовж наступних тижнів практикант здійснює навчально-методичну та навчально-дослідну діяльність, виконує роботу асистента фізичного терапевта, ерготерапевта, готує звітну документацію.

По завершенню практики студенти надають керівнику звітну документацію.

Третій етап організації клінічної практики включає підсумкову конференцію, під час якої здобувачі вищої освіти звітують про виконану роботу.

Отже, така організація клінічної практики активізує діяльність студентів із формування готовності до самовдосконалення, мотивує до майбутньої професії водночас і відповідальність за результати підготовки до роботи в лікувально-профілактичних і реабілітаційно-оздоровчих закладах. Такий комплекс заходів сприяє вдосконаленню професійної майстерності та розвитку творчого потенціалу майбутнього фізичного терапевта, ерготерапевта; сприяє формуванню його мотивації до професійної самоосвіти, самовиховання та саморозвитку [4].

Висновки. Самоосвіта як особливий вид пізнавальної діяльності передбачає наявність високого рівня інтелектуального розвитку особистості, сформованість її пізнавальних умінь, здатність до постановки і вирішення проблем і достатній рівень самооцінки. Самоосвітня діяльність полягає в самостійній організації навчальної діяльності, її плануванні і реалізації, що стає можливим за умови формування активної життєвої позиції та необхідних педагогічних умов.

Процес формування самоосвітньої компетентності можливий за умов наявності в особистості цільових орієнтацій, умінь навчальної діяльності та навичок роботи з різними джерелами інформації. Сформована здатність студентів до самостійної підготовки забезпечує їх академічну та професійну мобільність, сприяє розвитку адаптивних вмінь, а саме можливостей пристосування до нової сфери професійної діяльності завдяки набутим знанням міждисциплінарного характеру.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Браславська О., Макаревич І. Сучасні підходи до створення організаційно-педагогічних умов педагогічної практики студентів ВНЗ. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2014. Ч. 1. С. 52–58.
2. Ольховська М. Специфіка формування самоосвітньої компетентності майбутніх інженерів педагогів. *Наукові праці*. 2013. Т. 173. Вип. 161. С. 84–88.
3. Рекомендації про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України. Державна наукова установа «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти». Київ, 2013. 27 с. URL: http://ifk.pu.if.ua/sites/default/files/recom_IZO.pdf.
4. Сергійчук О. Професійна компетентність у вищій педагогічній освіті – від теорії до практики. *Теоретична і дидактична філологія* : збірник наукових праць. 2017. Вип. 24. С. 183–193.
5. Федоренко О. Чинники формування самоосвітньої компетентності майбутнього вчителя засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. 2014. Вип. 1 (73). С. 155–158.
6. Черкас Г. Педагогічна практика у системі підготовки вчителів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2008. № 8. С. 155–158.